

## Bijlage: Reactie brede wetverkenning duurzame zorg

In deze bijlage worden de in het rapport genoemde knelpunten voorzien van een reactie van VWS.

<b>Knelpunten in wet- en regelgeving</b>	<b>Nadere toelichting</b>
1. Regels met betrekking tot infectiepreventie en medische hulpmiddelen werken het gebruik van disposables in de hand en staan hergebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en hulpmiddelen in de weg.	<p>Door versoepeling van wetgeving, onderzoek en samenwerking met veldpartijen stimuleert VWS dat medische hulpmiddelen vaker worden hergebruikt.</p> <p>In de Verzamelwet VWS 2023 is een voorstel opgenomen om de wetgeving rond herverwerking van medische hulpmiddelen voor eenmalig gebruik te versoepelen<sup>1</sup>.</p> <p>VWS heeft het RIVM opdracht gegeven om te onderzoeken wat nodig is om de transitie te maken van disposable naar herbruikbare medische hulpmiddelen.</p> <p>VWS subsidieert het Zorginkoop Netwerk NL om duurzame inkoopcriteria voor medische hulpmiddelen te ontwikkelen.</p> <p>De Vereniging voor Hygiëne en Infectiepreventie in de Gezondheidszorg heeft een handreiking opgesteld met een stappenplan voor deskundigen infectiepreventie die kan helpen bij het afwegen van verduurzaming en noodzakelijke infectiepreventiemaatregelen<sup>2</sup>.</p> <p>Veldpartijen kiezen steeds vaker voor herbruikbare varianten van medische hulpmiddelen.</p>
2. De validering van een nieuw hulpmiddel is een kostbaar en tijdrovend proces en zit daarmee de ontwikkeling van nieuwe, duurzame alternatieven in de weg	<p>VWS agendeert dit in Europees verband. Onder meer tijdens de Europese Ronde tafel over verduurzaming van medische producten op 11 november jl.</p> <p>Ook in gesprekken met Notified Bodies (certificerende instanties) bespreekt VWS mogelijke knelpunten voor verduurzaming bij validering van een nieuw hulpmiddel.</p>
3. Verpakkingseisen staan gebruik eventuele duurzamere verpakking in de weg en het gebruik van een papieren gebruiksaanwijzing is bij de meeste hulpmiddelen verplicht, welke vaak ongebruikt weggegooid worden en wat tot onnodig afval leidt.	<p>VWS agendeert dit in Europees verband. Onder meer tijdens de Europese Ronde tafel over verduurzaming van medische producten op 11 november jl.</p> <p>VWS verkent daarnaast de mogelijkheden om de Europese regelgeving aan te passen zodat bij meer medische hulpmiddelen een elektronische (in plaats van papieren) gebruiksaanwijzing kan worden geleverd.</p>
4. Procedure rondom verwerking ziekenhuisafval wordt als belastend en rigide ervaren en er wordt onnodig veel afgevoerd via dat specifiek ziekenhuisafval (SZA), waardoor afval wordt verbrand en niet gerecycled.	<p>Uit de wetsverkenning blijkt dat er met name sprake is van een gebrek aan kennis over wat nu precies 'specifiek ziekenhuisafval' (SZA) is. VWS zet zich samen met I&amp;W en Rijkswaterstaat in om de kennis over (juist toepassen van) bestaande afvalwetgeving in het veld te vergroten.</p>

<sup>1</sup> <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/09/01/kamerbrief-over-verzamelwet-vws-2023>

<sup>2</sup> <https://vhig.nl/wp-content/uploads/2023/02/Handreiking-Greenteam-Infectiepreventie.pdf>

<p>5. Procedures bij het verkrijgen van een vergunning om te starten met werkzaamheden, de inspraak- en bezwaarmogelijkheden en de specifieke voorschriften voor gebouwen werken vertragend bij de start van nieuwe projecten.</p>	<p>Regels rondom bouwvergunningen betreffen algemene regels die niet specifiek gelden voor de zorgsector. VWS zal de knelpunten onder de aandacht brengen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).</p>
<p>6. Rekenmethodes vanuit de belastingwetgeving houden te weinig rekening met duurzaamheid; deze zijn voornamelijk gebaseerd op investeringen en boekhoudkundige regels.</p>	<p>Dit zijn algemene regels die niet specifiek gelden voor de zorgsector. VWS zal het signaal doorgeleiden naar het Ministerie van Financiën (FIN).</p>
<p>7. De normatieve vergoeding voor (vervangende) (nieuw)bouw en instandhouding van gebouwen (Normatieve Huisvestingscomponent) wordt in 2024 verlaagd, waardoor minder budget beschikbaar is voor duurzaamheid.</p>	<p>De normatieve huisvestingscomponent (NHC) is bedoeld als normatieve vergoeding voor (vervangende) (nieuw)bouw en instandhouding van gebouwen. De verlaging van de NHC per 2024 is een saldo van een ophoging en een verlaging.</p> <p>De NHC wordt structureel opgehoogd met een duurzaamheidscomponent. Voor de langdurige zorg gaat het over in totaal €120 miljoen (sinds 2019 € 4 miljoen per jaar extra en vanaf 2025 € 100 miljoen structureel extra per jaar). Voor de geneeskundige GGZ en de forensische zorg bedraagt de verhoging met een duurzaamheidscomponent eenmalig 4,1% over het investeringsbedrag exclusief grond<sup>3</sup>.</p> <p>Aan de andere kant wordt de NHC voor de langdurige zorg, geneeskundige zorg en forensische zorg verlaagd vanwege de gedaalde rente op de kapitaalmarkt waardoor de NZa de tarieven bij de periodieke herijking naar beneden heeft bijgesteld. De lagere rentelasten zijn voor zorgaanbieders evenwel ook gunstig wanneer zij kapitaal willen lenen, bijvoorbeeld voor verduurzaming.</p>
<p>8. Over energie worden veel rapportages gevraagd, dat leidt tot een grote tijdsinvestering, wat mogelijk ten koste gaat met het daadwerkelijk bezig zijn met verduurzaming.</p>	<p>VWS spant zich in om de administratieve lasten die voortkomen uit klimaatbeleid en -wetgeving voor de zorg te beperken. VWS agendeert dit in gesprekken met het Ministerie van BZK en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK).</p> <p>VWS houdt oog voor de administratieve lasten voor de zorg bij de implementatie van de Corporatie Sustainability Reporting Directive (CSRD) in Nederland.</p> <p>In de Green Deal Duurzame Zorg afgesproken dat de zorgsector, EZK, BZK en het bevoegde gezag in gesprek gaan op welke manier de administratieve lasten ook voor overige zorgaanbieders zo veel mogelijk beperkt kunnen worden, bijvoorbeeld volgens het principe 'eenmalig opstellen, meervoudig gebruiken'.</p>
<p>9. Verpakkingsverplichtingen en verplichtingen voor bijsluiters en gevaaraanduiding hebben als gevolg dat er minder duurzaam en meer materiaal gebruikt wordt voor</p>	<p>VWS neemt dit mee in de onderhandelingen over de herziening van de EU farmaceutische wetgeving. De Commissie heeft in de wetsvoorstellen van de EU-basis wetgeving voor geneesmiddelen voorgesteld elektronische product-informatie (ePI) in te voeren. Het kabinet steunt dit voorstel, zodat een elektronische (in plaats van papieren) bijsluiters kan worden geleverd<sup>4</sup>.</p>

<sup>3</sup> Zie ook NZa Beleidsregel BR/REG-24117.

<sup>4</sup> Meer informatie vindt u in het BNC fiche Herziening EU farmaceutische wetgeving.

<p>het verpakken van geneesmiddelen.</p>	<p>In de Green Deal is afgesproken dat producenten en leveranciers van medische hulpmiddelen en geneesmiddelen niet meer verpakkingen gebruiken dan nodig en dat zij zorgen dat deze voldoen aan de essentiële eisen.</p>
<p>10. Apothekers zijn verplicht om voorraden van verschillende geneesmiddelen met dezelfde werkzame stof te hebben, wat ervoor kan zorgen dat geneesmiddelen over de datum raken en weggegooid moeten worden.</p>	<p>Het aanhouden van voorraden van verschillende geneesmiddelen betreft geen verplichting, maar vloeit voort uit het preferentiebeleid (voorkeursbeleid bij medicijnen). Dit beleid, op grond van het Besluit zorgverzekering, houdt in dat iedere zorgverzekeraar binnen een groep van gelijke medicijnen (middelen met dezelfde werkzame stof) een voorkeursmiddel kan aanwijzen. Dat hoeft niet dezelfde te zijn voor alle zorgverzekeraars. Als deze verschillen, moet een apotheker dus verschillende geneesmiddelen op voorraad hebben.</p> <p>VWS zal dit signaal doorgeleiden naar Zorgverzekeraars Nederland. In de Green Deal Duurzame zorg is afgesproken dat zorgverzekeraars, in onderling overleg met alle ketenpartners en in lijn met Europese afspraken, duurzaamheid en/of milieu-impact zoveel als mogelijk onderdeel maken van doorontwikkeling en uitvoering van het preferentiebeleid en zorgen voor stimulerende prikkels.</p>
<p>11. Het terug innemen en opnieuw uitgeven van ongebruikte geneesmiddelen is niet toegestaan. Hierdoor moeten deze geneesmiddelen weggegooid worden</p>	<p>VWS ziet heruitgifte van geneesmiddelen als een manier om geneesmiddeltekorten terug te dringen en de beschikbaarheid van essentiële geneesmiddelen te vergroten. Het probeert daar in Europa draagvlak voor te vinden.</p> <p>Op initiatief van Nederland wordt een Europese werkgroep opgericht om ruimte te zoeken voor het onder voorwaarden heruitgeven van ongebruikte geneesmiddelen.</p> <p>VWS heeft de lopende pilot met heruitgifte van dure kankergeneesmiddelen (oncolytica) verlengd tot eind 2024 en uitgebreid om meer inzicht te krijgen in hoe heruitgifte op een verantwoorde en veilige manier kan plaatsvinden, en ook ter onderbouwing voor het gesprek hierover in Europa.</p>
<p>12. Regels beperken mogelijkheden om personeel te ondersteunen in duurzame keuzes rondom woon-werkverkeer.</p>	<p>Dit zijn algemene regels, die niet specifiek gelden voor de zorgsector. VWS zal het signaal doorgeleiden naar de brancheorganisaties en FNV Zorg &amp; Welzijn.</p> <p>VWS heeft een subsidie verleend aan Milieuplatform Zorg (MPZ) voor het opstellen van een draaiboek duurzame mobiliteit.</p>
<p>13. Door eisen aan hygiëne en veiligheid tijdens het bewerkingsproces wordt meer voeding weggegooid dan noodzakelijk.</p>	<p>VWS houdt - daar waar mogelijk - in het voedselveiligheidsbeleid rekening met duurzaamheidsopgaven.</p>
<p>14. Het maken van duurzame keuzes voor andere voeding in ziekenhuizen, verpleeghuizen en andere sectoren is lastig vanwege weerstand van personeel en cliënten en door al langere tijd bestaande gewoonten.</p>	<p>In de Green Deal Duurzame Zorg 3.0 is afgesproken dat partijen in het veld een meer plantaardig voedingsaanbod aan patiënten, medewerkers en bezoekers zullen aanbieden. Daarbij zal bewustwording over het waarom ervan worden meegenomen.</p> <p>VWS heeft subsidie verleend aan de NFU/Amsterdam UMC om o.a. informatie te ontwikkelen over duurzame gezonde voeding voor consumenten en patiënten. Ook wordt scholingsmateriaal en een tool voor diëtisten en medewerkers van de facilitaire afdeling, zoals</p>

	voedingsassistenten ontwikkeld om ze beter te bekwamen in het samenstellen van plantaardige maaltijden en het geven van voorlichting over deze maaltijden.
<b>Knelpunten met oorsprong elders</b>	
<b>Knelpunten tav financiën</b> Niet voldoende budget voor duurzaamheidsprojecten, ook in het licht van andere uitdagingen in de zorg. Nieuwe duurzame initiatieven worden niet vergoed worden door de zorgverzekeraar en bij het kiezen van een behandeling duurzaamheid geen aspect is dat wordt meegewogen. Het zou eventueel kunnen helpen wanneer duurzaamheid wordt verankerd in wet- en regelgeving.	<p>Duurzaam is niet per definitie duur(der). Diverse voorbeelden uit de praktijk laten zien dat verduurzaming budgetneutraal mogelijk is of gepaard kan gaan met besparingen. Door slimmer en efficiënter om te gaan met materialen en middelen (zoals medicatie) kan bespaard worden op kosten voor inkoop of afvalverwerking. Dit vraagt bewustwording en verandering van gedrag op de werkvloer.</p> <p>Het kabinet heeft in de VJN 2023 middelen beschikbaar gesteld voor het versnellen/bevorderen van de verduurzamingstransitie in de zorg.</p> <p>VWS laat de NZa onderzoeken in hoeverre de huidige bekostigingssystematiek van Zvw- en Wlz-zorg en ondersteuning prikkels (kan) bevat(ten) om verduurzaming van de zorg te bevorderen.</p> <p>In de Kamerbrief 'Hoofdpijnen verbeteren en verbreden toets op het basispakket' heeft VWS toegezegd dat ze gaat kijken hoe duurzaamheid als actuele maatschappelijke waarde kan worden meegenomen bij het pakketbeheer<sup>5</sup>.</p> <p>In de Brief 'Visie en agenda kwaliteit van zorg' heeft VWS aangegeven dat maatschappelijke ontwikkelingen/opgaven, waaronder duurzaamheid, vragen om een gedeeltelijke herijking van de invulling van het begrip kwaliteit in de zorg<sup>6</sup>.</p> <p>In het Beoordelingskader Impactvolle zorgtransformaties en inzet Transformatiemiddelen is opgenomen dat in een transformatieplan (indien van toepassing) wordt beschreven wat de impact is van de transformatie ten aanzien van duurzaamheid in de zorg<sup>7</sup>. Het transformatieplan draagt waar mogelijk bij aan het verminderen van de klimaat- en milieu-impact van de betreffende zorg, of mag deze in ieder geval niet vergroten t.o.v. de huidige situatie. Zorgverzekeraars beoordelen deze plannen.</p>
<b>Knelpunten tav kennis</b> Gebrek aan kennis binnen organisaties, over duurzaamheid in de zorg en mogelijkheden om duurzamere keuzes te maken binnen bestaande wet- en regelgeving en subsidiemogelijkheden.	<p>VWS zet zich voor het bevorderen kennis en bewustwording over de relatie tussen klimaatverandering en gezondheid(szorg).</p> <p>Via de Implementatie- en Opschalingsregeling van het programma Zorg voor Innoveren bevordert VWS de opschaling en implementatie van duurzaamheid binnen zorgorganisaties.</p> <p>Tevens inventariseert VWS de subsidie- en ondersteuningsmogelijkheden ten aanzien van verduurzaming en zal het de bekendheid daarvan in de zorgsector vergroten.</p> <p>In de Green Deal Duurzame Zorg is afgesproken dat partijen bevorderen dat de patiënt meer bekend wordt met de relatie tussen klimaat, milieu en gezondheid, en praktische informatie</p>

<sup>5</sup> <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/12/02/kamerbrief-over-verbeteren-en-verbreden-van-de-toets-op-het-basispakket>

<sup>6</sup> <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/06/29/kamerbrief-visie-en-agenda-kwaliteit-van-zorg-toegang-tot-goede-zorg-voor-iedereen>

<sup>7</sup> <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/01/19/bijlage-iii-beoordelingskader-impactvolle-transformaties>

	<p>maken die patiënten en hun zorgverleners helpt bij bewustwording over duurzamer handelen in de zorg.</p> <p>VWS heeft subsidie verleend aan de Groene Zorg Alliantie voor het vergroten van kennis en bewustwording van de relatie tussen klimaatverandering, milieuverontreiniging en gezondheid bij zorgprofessionals en patiënten.</p> <p>Daarnaast heeft VWS subsidie verleend aan de NFU/UMC Utrecht voor onder meer het ontwikkelen van integrale visie om Planetary Health en duurzaamheid integraal onderwerp te maken van alle zorgopleidingen en het ontwikkelen van onderwijsbouwstenen.</p>
<p>Ook onder patiënten is beperkte kennis over duurzaamheid en duurzamere alternatieven.</p>	<p>In de Green Deal Duurzame Zorg is afgesproken dat partijen bevorderen dat de patiënt meer bekend wordt met de relatie tussen klimaat, milieu en gezondheid, en praktische informatie maken die patiënten en hun zorgverleners helpt bij bewustwording over duurzamer handelen in de zorg.</p> <p>VWS heeft subsidie verleend aan de Groene Zorg Alliantie voor het vergroten van kennis en bewustwording van de relatie tussen klimaatverandering, milieuverontreiniging en gezondheid bij zorgprofessionals en patiënten.</p>
<p>Vaak is nog onbekend welk (medisch) hulpmiddel en welk geneesmiddel de meest duurzame optie is. Bij (medische) hulpmiddelen en geneesmiddelen is sprake is van een lange productie- en distributieketen waarin veel keuzes gemaakt zijn die invloed hebben op de mate van duurzaamheid.</p>	<p>VWS laat het RIVM in kaart brengen welke medische hulpmiddelen, binnen welke sectoren, de meeste klimaatimpact hebben. Op basis daarvan zullen prioriteiten worden bepaald voor de inzet van VWS.</p> <p>VWS heeft het RIVM opdracht gegeven om te onderzoeken wat nodig is om de transitie te maken van disposable naar herbruikbare medische hulpmiddelen. Op basis daarvan wordt beoordeeld of/welke inzet van VWS nodig is t.b.v. de transitie naar meer hergebruik.</p> <p>VWS heeft subsidie verleend aan de NFU/Erasmus MC voor onder meer het opstellen van een shortlist van 10 tot 20 (medische) disposables die het meest worden gebruikt, met het grootste volume, met de grootste milieu impact en/of met de grootste complexiteit aan materialen, zodat gericht actie kan worden ondernomen om de Green Deal doelstelling van 50% minder primair grondstoffengebruik in 2030 te halen.</p>
<p><b>Knelpunten tav samenwerking</b> Geen sprake van samenwerking over organisaties heen terwijl voor implementeren van duurzaamheidsinitiatieven vaak verschillende stakeholders nodig zijn. Daarnaast spelen ook binnen organisaties verschillende belangen van betrokkenen een rol.</p>	<p>VWS ondersteunt de sector bij (door)ontwikkeling van een centrale vindplaats voor bestaande kennis en goede voorbeelden, zodat partijen in het veld van elkaar kunnen leren.</p> <p>VWS faciliteert de ondertekenaars van de Green Deal om elkaar te vinden, onderling kennis en ervaring uit te wisselen die bijdragen aan uitvoering van de afspraken.</p> <p>VWS moedigt brancheorganisaties in de zorg aan om instellingsoverstijgende samenwerking en implementatie te bevorderen.</p> <p>De Autoriteit Consument &amp; Markt (ACM) heeft in oktober van dit jaar de beleidsregel "Toezicht ACM op duurzaamheidsafspraken" uitgebracht waarin veel ruimte wordt gegeven aan ondernemingen om samen te werken en afspraken te maken die bijdragen aan verduurzaming<sup>8</sup>.</p>

<sup>8</sup> <https://www.acm.nl/nl/publicaties/beleidsregel-toezicht-acm-op-duurzaamheidsafspraken>

